

Катарина Јаблановић

Народна библиотека

„Стефан Првовенчани“ Краљево

katarina.dasic@gmail.com

УДК: 027.54 (497.11)

DOI: 10.7251/BSCSR1807086J

КАКО ДО СВАКОГ КОРИСНИКА

Сажетак: Ако пођемо од дефиниције да су библиотеке најотвореније установе културе, изазов за сваког библиотекара јесте како библиотечке колекције учинити доступнима: недосегнутим корисницима и затвореним групама корисника. Формирање библиотечких пунктова са мањим, тематизованим збиркама је модел који развија Народна библиотека „Стефан Првовенчани“ Краљево. Предмет овог рада јесте представљање таквог модела рада са корисницима.

Кључне речи: Народна библиотека „Стефан Првовенчани“ Краљево, библиотечки пунктови, корисници.

Увод

Милоје Радовић, библиотекар саветник и писац за децу, говорећи о искушењима читања истиче: „Библиотеке су се на почетку XXI века суочиле са веома сложеним изазовима: брзе друштвене промене, раслојавање породице, урушавање позитивних и афирмација негативних друштвених вредности, велике економске и насилне миграције и старење становништва, нове технологије које мењају начин размишљања, образовања и конзумирања културних садржаја, а посебно библиотечких, преиначиле су статус, улогу и задатке савремене библиотеке. Упркос свему, она успева да, као и у свим вековима свога постојања, остварује исту библиотечку мисију: да у сваком трену буде у служби знања и напретка човечанства, да у њој за свакога буде места, без обзира на његов статус, занимање, звање, животно доба, пол или националну и расну припадност.

Другачије речено, она је оно што би и требало да буде – *кућа свих кућа.*¹

Народна библиотека у Краљеву има богате и правилно структуриране фондове и организована и развијена сва одељења и службе који су потребни за рад једне развијене јавне библиотеке и налази се у групи најразвијенијих матичних јавних библиотека у Републици Србији. Врло развијена културно-просветна и богата издавачка делатност употпуњују и заокружују делатност Библиотеке и чине је снажним културним жариштем града и округа.

Библиотека поред тренутних кључних тенденција: послова дигитализације завичајне грађе и тежње да остане културно средиште локалне средине, непрекидно настоји да ради на развоју публике, односно настоји да допре до оног дела становништва које бисмо у најширем смислу речи могли назвати недоступним и затвореним категоријама корисника.

Ова студија случаја представиће неколико примера како краљевачка библиотека укључује, информише и едукује категорије корисника угрожене у културно-образовном смислу. Притом, сви примери рада реализују се захваљујући сарадњи са различитим градским службама: здравственим, образовним, социјалним, сарадњи са градским затвором, као и са удружењима грађана.

Огранци, пунктови

Најпре, мрежа јавних библиотека у насељеним местима града Краљева и даље је изразито неразвијена и не испуњава одредбе „Правилника о националним стандардима за обављање библиотечко-информационе делатности“ („Службени гласник РС“, бр. 39/13) према којима се огранак отвара у местима са више од 1.000 становника.

¹ Радовић, 119.

Народна библиотека у Краљеву има само два огранка, један у Матарушкој Бањи и један у насељеном месту Ратина, где се налазе општи фонд књига и часописа. На подручју града Краљева у насељеним местима у мрежи јавних библиотека у 2017. години деловале су још и две месне библиотеке: библиотека Дома културе у градском насељу Рибница, и библиотека Дома културе „Студеница“ у Ушћу (насељу удаљеном 50 километара од града), док су сва остала насељена места без библиотечких услуга у месту становања. Услед недостатка средстава за набавку библиобуса чијим би постојањем и радом биле подмирене потребе корисника у местима удаљеним од градског језгра, родила се идеја о образовању библиотечких пунктова са мањим, тематизованим збиркама библиотечно-информационе грађе.

Библиотечки пунктови формиран су у Општој болници „Студеница“ Краљево, на одељењима неуропсихијатрије, дечје хирургије и педијатрије. Књиге и часописи су прилагођени узрасту и интересовањима пацијената/корисника, смештени су у одговарајуће ормаре на видном месту, за њих је задужено особље болнице. Као и на другим пунктовима, фонд се редовно принавља новим насловима, а на свакој књизи су исписане жеље за брзо оздрављење и позив да се учлане у библиотеку. Једна од акција носила је назив: „Док чекаш, читај!“, обухватала је децу и родитеље, који чекају лекарски преглед у педијатријској амбуланти. Пригодним поводима, као што су Међународни дан дечје књиге, 2. април или дан установе, 14. децембар, организовали смо програме у којима су учествовали глумци, музичари, писци...

Педијатријско одељење болнице (фото: архива Библиотеке)

Акција „Док чекај, читај“ (фото: Владимир Перовић)

У Матарушкој Бањи, поред огранка библиотеке, библиотечки пункт је формиран у центру за здравствену рехабилитацију „Агенс“. Фонд је прилагођен потребама корисника услуга центра, дакле заступљена је највећим делом белетристика, а за запослене у установи обезбеђена је стручна литература. Такође, болничко особље, одговорна сестра најчешће, одговара за фонд, а повремено се

организују програми. У овим случајевима циљ образовања пунктова јесте да читање постане део здравствене терапије.

Геронтолошки центар у Матарушкој Бањи такође има формиран пункт, често се приреди програм за кориснике. У приградском насељу Берановац постоји центар за дневни боравак пензионера са формираним пунктом. Тамо су за старање о фонду задужени волонтери, корисници услуга центра.

Геронтолошки центар
(фото: Вишња Стефановић)

Дневни боравак пензионера
(фото: Иван Спасојевић)

Фонд стручне литературе за пољопривреднике смештен је у просторијама месне канцеларије у селу Ратина, десет километара од Краљева. Омогућен је бесплатан приступ интернету са препорученим стручним веб адресама, а организујемо и стручна предавања.

У краљевачкој Гимназији постоји посебно филолошко одељење, па се из тих разлога део фонда стране књиге наше установе налази у школској библиотеци, за њих је задужен школски библиотекар.

Дечје одмаралиште „Гоч“ на планини у близини Краљева има пункт у коме је тематизована збирка за децу која похађају школу у природи, једном недељно ту се одржавају програми и радионице у организацији библиотеке. „Очи света“ је пројекат креативне радионице намењен деци из целе Србије који је Заједница матичних библиотека Србије 2011. године уврстила у десет најуспешнијих пројеката у јавним библиотекама Србије, а који се успешно реализује годинама.

Пројекат „Очи света“ (фото: архива Библиотеке)

Још један начин стицања до сваког корисника јесте пројекат „Кључеви знања“, који је 2013. године финансијски подржало и Министарство културе и информисања Републике Србије. У оквиру пројекта књиге се поклањају четвороразредним основним школама које су у селима удаљеним и до 100 километара од града Краљева, а административно припадају Краљеву. Таквих школа има тридесет, оне су од матичних школа удаљене од десет до тридесет километара, а од градске библиотеке од десет до сто километара и у њима учи око 700 ученика. У њима се број ученика креће од једног до педесет. Оне немају посебне библиотеке и наш је циљ био да им кроз пројекат формирамо мале приручне библиотеке, односно библиотечке збирке, да их бесплатно упишемо у библиотеку и да им омогућимо посету нашој библиотеци. Том приликом су се деца из удаљених школа дружила са децом

из градских школа, а поменуте приручне библиотеке су садржале: енциклопедије, речнике, школску лектуру и књиге савремених домаћих и светских писаца за децу. При томе је важно да у школама са децом буду библиотекарима, јавне личности, писци за децу. У неким од њих, то је показала пракса, први пут су дошли писци, иако постоје дуже од сто година.

Пројекат „Кључеви знања“ (фото: Иван Спасојевић)

СОС Дечје село Краљево отворено је 2004. године и функционише по принципу хранитељских породица, тј. у њему су смештени малишани без родитељског старања. Од оснивања села одвија се сарадња са нашом установом, основан је пункт са богатим фондом књига, сви запослени и житељи имају бесплатне чланске карте библиотеке, а повремено се организују и програми. Циљ је повећање самопоуздања и комуникацијских вештина међу децом и младима без родитељског старања, као и сарадња са запосленима.

„Заједница младих“ је посебан део СОС Дечјег села, који је и физички одвојен, чине га средњошколци и студенти, као и њихови васпитачи. Кроз заједничку акцију са издавачима, клубом књижевника, градским народним музејом и православном црквом, ове године, поводом новогодишњих и божићних празника, образован је пункт. Фонд добрим делом чине стрипови, јер је исказано такво интересовање корисника. Приликом отварања, у интерактивном програму су учествовали завичајни писци и млади становници заједнице. Према речима васпитача, сарадника, акција је утицала на јачање навике читања међу младим становницима заједнице.

Дневна соба „Заједнице младих“ (фото: Иван Спасојевић)

Библиотека има потписан уговор о сарадњи са Окружним затвором у Краљеву, која се одвија на тај начин што једном недељно запослени позајмљује већи број публикација за затворенике, према њиховој листи жеља. Затвореници користе литературу за разоноду, образовање и лично усавршавање. Као и у случају деце и младих лишених родитељског старања и код затвореника читање поред културне, има и хуману и социјалну компоненту: доприноси да се осетљиве друштвене групе лакше интегришу у заједницу.

Закључак

Основни циљ којим се руководимо при формирању пунктова јесте бити доступан сваком кориснику, учинити им доступном литературу за коју су заинтересовани, пробудити им пажњу да библиотека пружа бројне нове могућности. Притом, овакав модел рада не изискује нужно велика новчана средства. Књиге, часописи, сликовнице, стрипови најчешће се прибављају поклоном, а учесници програма – писци, глумци, музичари, новинари и други, углавном учествују као волонтери. Свакако, треба истаћи да је за формирање и рад пунктова неопходна добра сарадња са широким спектром установа, организација и удружења.

Литература

1. Planeta čitalac: priručnik o razvoju publike u bibliotekama, [priređila] Ivana Jovanović Arsić. Pančevo: Gradska biblioteka; Beograd: Udruženje Kulturis, 2014.
2. „Правилник о националним стандардима за обављање библиотечно-информационе делатности“. *Службени гласник Републике Србије*, год. 69, бр. 39 (2013).
3. Радовић, Милоје. „Библиотеке и њихова публика: практична искуства формирања младе библиотечке публике“, у: *Корисници библиотечких услуга: историјска перспектива и савремене тенденције: зборник радова са XIII међународне конференције БДС Београд, 13–14. децембар 2016*, ур. Богдан Трифуновић, Београд: Библиотекарско друштво Србије, 2017, 119–124.

HOW TO REACH OUT TO EVERY MEMBER

Abstract: If we start from the definition that libraries are the most welcoming cultural institutions, then the challenge that every librarian faces is how to make library collections available to the unreached members and closed groups of members. Forming library spots with small, thematized collections is a model that is developed by the Public Library *Stefan Prvovencani* Kraljevo. The subject of this paper is presenting such model of work with members.

Key words: Public Library *Stefan Prvovencani* Kraljevo, library spots, members.